

ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ЧИТАННЯ В УМОВАХ НУШ

Найдьон Катерина Валеріївна, магістрантка
факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

***Анотація.** У статті висвітлено шляхи формування мотивації молодших школярів до читання. Визначено поняття «мотивація» та її значення для реалізації цілей НУШ. Закцентовано особливу увагу на сучасних порадах для батьків та вчителів щодо практичних напрямків мотивування дітей до читацької діяльності.*

Ключові слова: навчальна діяльність, молодші школярі, мотивація, читання, урок, НУШ.

Вступ. Процес реформування початкової ланки освіти є нерозривно пов'язаним не тільки зі зміною наповнення програм та підручників, а й із пошуком більш дієвого освітнього інструментарію. Особливої уваги у цьому зв'язку набуває зорієнтованість на підвищення умотивованості здобувачів освіти до навчальної діяльності. Адже характерною особливістю сучасних учнів є зниження пізнавальної активності, послаблення морального аспекту, високий рівень психоемоційного напруження. Враховуючи означені проблеми, Концепція Нової української школи звертає увагу на формування світогляду, розвитку творчих здібностей, читацьких умінь та навичок школярів. Особливого значення має набути проблема формування позитивної читацької мотивації учнів. Оскільки дитячу увагу сьогодні часто захоплюють саме гаджети з іграми, а не книги. Важливою вимогою до вчителів та батьків є не змусити дітей читати, а створити необхідні умови, щоб сам процес читання викликав задоволення, насолоду. Саме тому наше дослідження присвячено аналізу способів мотивації здобувачів освіти до читання.

Мета дослідження. Метою нашого дослідження є аналіз шляхів підвищення мотивації молодших школярів до читання в умовах НУШ.

Матеріали і методи дослідження. В основі нашого дослідження здобутки таких учених: М.І. Алексєєвої, А.К. Маркової, Б.Ф. Баєва, С.У. Гончаренко, Г.О. Балла, Н.О. Бойко, М.Й. Боришевського, Ю.З. Гільбуха, О.К. Дусавицького та ін. У дослідженні ми використовували такий метод, як аналіз наукових джерел.

Результати дослідження. Мотивація (з *лат. movere*) — спонукання до дії; динамічний процес фізіологічного та психологічного плану, що керує поведінкою людини, визначає її організованість, активність і стійкість [1]. За свідченням провідних дослідників проблеми мотивації, її основи закладаються у початковій школі, тому саме молодший шкільний вік має великі резерви формування мотиваційної сфери учнів. Спілкування з книгою допомагає учневі всебічно розвиватися. Сформувані вміння читати самостійно, осмислено — одне із пріоритетних завдань педагогів НУШ і батьків. Коли мова йде про зацікавлення дітей до читання, найперше говорять про сім'ю і її приклад. Але й учителі можуть посприяти заохоченню дітей до читання. Розглянемо шляхи підвищення читацької мотивації учнів молодшого шкільного віку.

1. *«Живі» письменники.* Запрошуйте авторів книжок на уроки. На дітей можуть позитивно вплинути письменники, які розповідають про власний досвід читання і створення книг.

2. *Історія створення книги.* Розповідайте про історію книжок. Діти охочіше читають книжки, які коли-небудь були заборонені. Або ті, щодо яких ви висловлюєте стурбованість і говорите, що в книжці є місця, які краще пропустити.

3. *Зв'язок з реальним життям.* Проводьте паралелі між героями, собою і учнями, знаходьте спільне й відмінне. Ставте запитання: *«Чим ти схожий на Маленького принца? Чим відрізняєшся? Що б зробив на його місці?»*. Такі запитання збільшують зацікавленість до творів.

4. *Інтрига*. Перервіть читання на чомусь, що інтригує. Зачитайте класу вголос початок нового оповідання і перервітьесь. Поговоріть з учнями про те, як може розвиватися далі сюжет. Їм захочеться перевірити, чи вони мають рацію в своїх здогадках.

5. *Мотивувальні списки*. Зробіть список класики «16 книжок до 16 років» — це хороший спосіб зародити в дітей дух змагання.

6. *Оцінні стікери*. Зробіть стікери для книжок. Попросіть дітей намалювати три різні характеристики-емоції: «сподобалось», «посередньо» та «не сподобалось». Тепер вони вестимуть читацькі щоденники, а свої стікери будуть клеїти до кожної книжки, характеристиці якої він відповідатиме. Це буде стимулом самостійного планування читацької діяльності та прискорення роботи, щоб швидше оцінити всі книги та приклеїти стікери.

7. *Читацький щоденник*. Зробіть читацький щоденник. Він має складатися з передмови, інструкції і 30-ти завдань, мета яких – не лише розважити дитину, а й навчити її бути пошуковцем, розвивати пізнавальну гнучкість, нестандартне мислення.

8. *Змагання з читання*. Дайте дітям широкий перелік книжок різних жанрів. Нехай ті, хто прочитають за рік найбільше — отримають нагороди.

9. *Літнє «екстремальне читання»*. Нехай діти роблять фото, як читають у дивних місцях. Фото можна буде розвісити в коридорі школи.

10. *Залучення вчителів*. Попросіть учителів інших предметів принести дві-три свої улюблені книжки. Нехай на початку кожного уроку (англійської мови чи математики — байдуже) впродовж десяти хвилин учителі зачитають свої улюблені фрагменти з книжок. Діти будуть обговорювати почуті уривки. Це особливо корисно, якщо учні не бачать удома своїх батьків за читанням.

11. *Читацькі стіни*. Навколишнє середовище має заохочувати читання в усіх його формах. Але просто розмістити плакат з написом, що читання — це круто — не має сенсу. Натомість можна попросити дітей вказувати на плакаті назву книжки, яку вони зараз читають, і кілька речень про що вона.

12. *Додатки для читання.* Познайомте учнів з читацькими додатками. Якщо телефон міцно закріпився в житті дітей, то хай використовують його з користю. Запропонуйте учням завантажити додаток Bookmate (тут можна не тільки читати книжки, але й обговорювати) або зареєструватися на Goodreads (тут можна оцінювати прочитані книжки і залишати відгуки) [4].

Одним із найбільш корисних способів провести час зі своєю маленькою дитиною є прищепити їй любов до читання. Це також допоможе вашій дитині отримати задоволення від навчання і досягти більшого успіху в школі. Діти вчаться з різною швидкістю, і любові до читання можна навчитися в будь-якому віці. Почніть розвивати інтерес вашої дитини до читання в ранньому віці, і він залишиться на все життя. Пропонуємо переглянути поради для батьків щодо зацікавлення дітей до читання.

Способи підвищення мотивації молодших школярів до читання для батьків.

1. Важливий несподіваний фінал у творі. Відкладіть подалі всю літературу, яка не може тримати дитину в напрузі до останньої сторінки. Покажіть юному читачеві, як несподівано можуть розвиватися сюжетні лінії, нехай він зануриться в чарівний світ, вигаданий письменником. Зробіть так, щоб дитина могла помріяти наяву.

2. Не змушуйте дитину розуміти підтекст. Не зациклюйтеся на здібностях вашої дитини розуміти прихований між рядками сенс. Немає ніякого сенсу вчити дитину «правильного» читання, якщо вона не може отримати задоволення від книги.

4. Нехай дитина сама вибере для себе книгу. Якщо книга звернула на себе увагу дитини, значить є всі шанси, що вона прочитає сама або дозволить вам дочитати до кінця. Але вибір навіть у такому віці не буває легким. Згадайте, як ви самі страждаєте, вибираючи для себе в книжковому магазині читання за смаком. Запитайте, про що дитина хоче прочитати і підкажіть, де на полиці можуть стояти відповідні книги. Порадьте нових авторів і нагадайте про класику.

5. Відведіть спеціальне місце для читання. Дитина не може концентруватися на читанні так довго, як дорослий. Тому знайдіть затишне місце, де вона могла б читати книжки. При цьому важливо, щоб навколо було тихо.

6. Запасіться цікавими книгами. Хороших книг в будинку повинно бути багато. Перевірити, наскільки вони хороші, можна за шумом або тишею під час читання.

7. Читайте вголос. Якнайбільше читайте дітям самі. Міняйте голос, намагайтеся робити характери героїв справжніми. Якщо перспектива читати вголос щовечора вас лякає, зверніть увагу на аудіокниги. Що більш захопливими вони будуть, то більша ймовірність, що дитина полюбить і паперову книгу.

8. Складайте книжкові рейтинги. Спробуйте вибрати разом з дитиною її найулюбленішу книгу. Або 5 найулюбленіших книжок. А які дитячі книги подобалися вам найбільше? Порівняйте, як відрізняються ваші смаки.

9. Ходіть на зустрічі з авторами. Книжкові магазини регулярно влаштовують зустрічі з письменниками або художниками. Молодшому школяру неодмінно сподобається знайомство з людиною, яка створила його улюблену книгу.

10. Хороший спосіб чогось навчити дитину — це зараження. Діти копіюють поведінку батьків. Якщо вони не бачать у будинку занурених у читання книг дорослих, які поспішають поділитися новиною, у дітей не виникне інтерес до такого способу пізнання. Наївно вважати, що якщо ви увесь час проводите за екраном, ваша дитина потягнеться до книжки.

11. Прочитайте книгу, потім перегляньте фільм. Виберіть класику, яка перетворилася на фільм («Чарлі та шоколадна фабрика», наприклад) — і прочитайте її разом з дитиною, кілька розділів за раз. Дочитавши, знайдіть фільм за мотивами цієї книги і подивіться його всією родиною.

12. Ставте запитання. Це підсилює розуміння і насолоду від книги. Не може бути книга цікавою для дитини, якщо вона не розуміє, що там

відбувається. Дочитавши розділ або сторінку до кінця, запитайте малюка, що він зрозумів із сюжету, які персонажі йому подобаються найбільше, що, на його думку, відбудеться далі. Якщо дитині щось незрозуміло, поясніть [2].

13. Поводьтесь, як реклама в інтернеті — підсувайте дитині книги за темами, якими вона цікавиться. Важливо робити це ненав'язливо, адже ніхто не любить нав'язливу рекламу. Як і з рекламою, важлива частота — нехай книги будуть постійно потрапляти дитині на очі.

14. Пропонуйте сучасні книги. Якщо дитину будуть оточувати дійсно цікаві сучасні видання та герої, з якими вона себе може ототожнити, є всі шанси, що вона стане завзятим читачем. Не підсувайте дитині відразу складну класику — до класики ще треба дорости. Навіть якщо ті книги вам так подобалися в дитинстві.

15. Заведіть з дитиною книжковий блог — це може бути окремий YouTube-канал, сторінка в Instagram або канал в Telegram, де дитина буде щотижня розповідати або писати про якусь класну книжку. Станьте продюсером цього блогу — допоможіть під час зйомок або запросіть більше читачів. Такий проєкт заохотить дитину читати систематично. Адже все серйозно — підписники чекатимуть новий блог щотижня, в точний час [3].

16. Влаштуйте вечірку з обміну книгами. Обмін книгами з друзями — відмінний спосіб поповнити бібліотеку вашої дитини новими матеріалами для читання і спонукати її читати тексти, які вона інакше не змогла б виявити, тому використовуйте позитивне тиск з боку однолітків і запросіть кількох друзів вашої дитини на прогулянку.

17. Почніть завдання з читання. Спробуйте зробити «Паспорт читання», в якому ваша дитина отримає наклейку за кожну прочитану книгу з нагородою, наприклад поїздкою до кінотеатру, коли вона набере певну кількість наклеюк.

18. Перемагайте нудьгу книгою. Заохочуйте свою дитину брати з собою книгу всякий раз, коли вона виходить з дому, щоб у неї завжди було чим заповнити час, коли вона знаходиться в приймальні стоматолога або коли їде в автобусі.

Висновки. Отже, вчителі та батьки молодших школярів повинні використовувати на уроках та в повсякденному житті різні способи мотивації дітей до читання, щоб учні більше часу проводили з книжками, а не граючи за комп'ютером. Учителі мають усвідомити, що різноманітний набір матеріалів для читання, допоможе заохочувати учнів читати. Учні початкових класів, які мотивовані та багато читають, покращують своє розуміння прочитаного та вдосконалюють навички читання. А це є прямим шляхом до підвищення загальних досягнень та успіху в школі та поза нею. Кілька простих способів, описаних у цій статті, можуть допомогти залучити дітей до читання, сформувати активного читача, що прагне до постійного саморозвитку та самовдосконалення.

Abstract

The article deals with the ways of forming motivation of junior schoolchildren to read. Defined the concept of «motivation» and its significance for the implementation of the goals of NUS. Special attention is focused on modern advice for parents and teachers regarding practical directions of motivating children to read.

Key words. educational activity, junior schoolchildren, motivation, reading, lesson, New Ukrainian School.

ДЖЕРЕЛА

1. Мотивація та вплив. URL: <https://spe.org.ua/blog/oe/motyvatsiia-ta-vplyv/> (дата звернення: 04.12. 2020).
2. Найкращі способи, як прищепити дитині любов до читання. URL: <https://kidsplace.online/ua/kyiv/blog/najkrashi-sposobi-yak-prishepiti-ditini-lyubov-do-chitannya> (дата звернення: 17.11. 2020).
3. Олена Павлова. 25 способів «подсадить» дітей на книги. URL: <https://osvitoria.media/ru/opinions/25-sposobiv-pidsadyty-ditej-na-knyzhky-2/> (дата звернення: 18.11. 2020).
4. Як зацікавити дітей читанням — практичні поради. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-zatsikavyty-ditej-chytannyam-praktychni-porady/> (дата звернення: 17.11. 2020).